

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

maakunnan liitto

Vastaajatahon virallinen nimi

Pohjois-Savon liitto kuntayhtymä

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Pekka Kaikkonen

vs. hallintojohtaja

044 7142630

pekka.kaikkonen@pohjois-savo.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Pohjois-Savon liiton maakuntahallitus 21.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Hallituksen sote-uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten tuomiin haasteisiin ja hallita kustannuksia. Tavoitteisiin hallitus pyrkii siirtämällä sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut sekä pelastustoimen SOTE-maakuntiin, jolloin palveluiden järjestäminen siirtyy

yhden päätöksenteon, yhden johdon ja yhden rahoituksen alle. Uusien SOTE-maakuntien on tarkoitus käynnistyä 1.1.2023, jos uudistus etenee hallituksen suunnitelmien mukaisesti.

Pohjois-Savon liiton mielestä hallituksen esitys antaa edellytyksiä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä vastata myös muihin asettamiinsa tavoitteisiin. Tavoitteisiin pääsemisessä onkin keskeistä huomioida peruspalveluiden vahvistaminen sekä integraatio sosiaali- ja terveydenhuollon perustason ja erikoistason sekä pelastustoimen välillä. Esityksessä demokratia toteutuu kohtuullisella tavalla suorilla vaaleilla ja edustuksellisena SOTE-maakuntavaltuustossa ja välillisesti tulevan SOTE-maakunnan muissa toimielimissä.

Hallitus on pyytänyt lakiehdotuksista lausuntoa Pohjois-Savon liitolta. Pohjois-Savon liiton mielestä hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja hallituksen asettamia tavoitteita tukeva, mutta sisältää kuitenkin muutamia keskeisiä kysymyksiä ja huolia, jotka tulisi huomioida lainsäädäntötyössä, jotta asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Nämä ovat koottuna tässä lausunnossa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Kts kohta 1.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kts kohta 1.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [kts kommentit kohdassa 53]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Kuhunkin yhteistyöalueeseen (YTA-alue) kuuluvat SOTE-maakunnat tulee määritellä laissa ja määritelmän tulee perustua nykyisiin ERVA-alueisiin. SOTE-maakunnan, jossa yhteistyöalueen yliopistolle sairaala sijaitsee, rooli, vastuut ja koordinoititehtävä tulee selkiyttää, muutoin on olemassa riski ettei SOTE-maakuntien välinen yhteistyö toteudu toivotulla tavalla.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön jakautuminen kuntien ja tulevan SOTE-maakunnan välille kuvautuu lakiehdotuksen perusteella kannatettavasti ja luo jatkossakin pohjan hyvälle yhteistyölle SOTE-maakuntien ja kuntien välillä. Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatiminen yhteistyössä kuntien kanssa, sen asetuksella säädettävä vähimmäistietosisältö ja huomioiminen sote-maakuntastrategiassa ovat myös kaikki kannatettavia esityksiä. Esitämme kuitenkin, että myös sote-maakunnalle säädettäisiin kuntien tapaan velvollisuus raportoida asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä sote-maakuntavaltuustolle vuosittain (Sote-järjestämislaki 7§). Lisäksi esitämme, että alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman noudattaminen lisätään pykälään yksityisen palveluntuottajan velvollisuuksista (Sote-järjestämislaki, 17§).

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaantulon 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaantulon 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä pääosin

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

**42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-
maakuntien toimintana?**

-

**43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa
uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?**

ei pääosin

**44. Voimaannpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään
muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän
kohdalla, jota kommentoit.**

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannpanolaista.

Pohjois-Savon liiton mielestä Itä-Savon kuntien (Savonlinna, Enonkoski, Rantasalmi, Sulkava) tulisi kuulua Etelä-Savon SOTE-maakuntaan, vastaten nykyisiä maakuntarajoja. Tiivistä yhteistyötä SOTE-maakuntien välillä tulee kuitenkin jatkaa ja entuudestaan vahvistaa, muun muassa vahvan YTA-alue yhteistyön kautta. Itä-Savon kuntien liittymiseen Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan liittyy monia haasteita mm.:

- Rahoitus uuden maakuntarakenteen nykymuotoisten SOTE-palveluiden tuottamiseen olisi riittämätön, eikä takeita nykyisenkaltaisen SOTE-palvelurakenteen säilymiselle olisi.
- Mikäli lainsäädännössä vahvistettaisiin maakuntajako, jossa Itä-Savon kunnat siirtyisivät Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan, tulisi maakuntien rahoitusmallia muuttaa siten, että Pohjois-Savon maakunta saisi erillistä siirtymärahoitusta, joka olisi selvästi kasvava ei vähenevä.
- Uuden maakuntarakenteen mukaisen Etelä-Savon SOTE-maakunnan väestöpohja jäisi pieneksi SOTE-palveluiden järjestämisen näkökulmasta.
- Muutoksella olisi merkittäviä vaikutuksia myös vaalipiireihin, käräjäoikeuksien tuomioistuimpiireihin, maakuntaliittojen ja ely-keskusten tehtäviin sekä aluekehitykseen.

o Näiden osalta lain vaikutusten arviointia ei ole kattavasti tehty. Esimerkiksi vaikutukset aluekehitykseen ja EU-rahoitukseen ovat arvioimatta kokonaan vaikka väestöpohjan siirtymään tulee merkittävä muutos, Etelä-Savon osalta väestö vähenee noin 30% nykyisestä.

- SOTE-uudistuksen toimeenpanon jo valmiiksi tiukka aikataulu vaarantuisi entuudestaan

Uudistuksen toimeenpanon aikataulu (SOTE-maakuntien käynnistyminen 1.1.2023) alusta on liian tiukka huomioiden hallintouudistuksen laajuus. Aikatauluun sisältyykin merkittäviä riskejä, joihin tulisi varautua. Toimeenpanolainsäädäntöön tulee rakentaa sellaiseksi, joka mahdollistaa tarvittaessa aikataulun muuttumisen. Aikatauluun liittyvät riskit korostuvat erityisesti, mikäli lainsäädännössä vahvistettaisiin maakuntajako, jossa Itä-Savon kunnat siirtyisivät osaksi Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan.

Kuntien ja kuntayhtymien irtaimen omaisuuden siirtyminen korvauksetta rasittaa merkittävästi kuntia. Tilojen osalta on siirtymäsäännös, mutta sen jälkeen sotelle tarpeettomien tilojen kustannukset jäävät kuntien vastattavaksi. Kunnat ovat sijoittaneet myös pääomaa esimerkiksi sairaanhoitopiirien omistuksessa oleviin toimintoihin, jotka nyt siirtyvät SOTE-maakunnille. Omaisuuden siirtymisestä aiheutuva rasite kuntien kohtaan tulisikin huomioida paremmin taloudellisesti. Myös mm. toimitilojen siirtymäsäännöstä ja sen pituutta tulisi arvioida uudelleen. Uudistuksen kuntatalouteen kohdistamat vaikutukset tulee olla neutraaleja, eikä kuntien kyky hoitaa jäljellejäävien tehtäviä saa vaarantaa

Toimeenpanolakiehdotuksen 31 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä perustettavaan SOTE-maakuntaan. Pykälää 31 § tulisi muokata siten, että kuntayhtymillä olisi mahdollisuus kattaa alijäämä kuntayhtymän peruspääomaa alentamalla enintään peruspääoman verran.

Uudistuksen toimeenpanoon tulee myös varata tulevia SOTE-maakuntia varten riittävä rahoitus, joka on käytettävissä ilman nykyisten kuntien, kuntayhtymien tai sairaanhoitopiirin omarahoitusta (eli ns. 100% rahoitusta)

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuina?

kyllä pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuina?

kyllä pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Pohjois-Savon rahoitus on merkittävästi aleneva nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Huomioiden Pohjois-Savon palvelutarve ja rakenteelliset haasteet, merkittävästi aleneva rahoitus pohjaa uhkaa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä. Palveluiden rahoituksen riittävyys tulee turvata, jotta hallituksen sote-uudistukselle asettamiin tavoitteisiin voidaan päästä.

Rahoituspohjan riittävyys on myös varmistettava pelastustoimen näkökulmasta, jotta on mahdollista tuottaa yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella. Pelastustoimen rahoitukseen haasteita tuo mm. väestön ikääntyminen ja keskittyminen kasvukuntiin, jolla on vaikutuksia pienten ja ikääntyvien kuntien alueen pelastustoimen asiakaspintaan ja –ongelmiin. Toiminnan integroituminen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa SOTE-maakunnassa tukee rahoituspohjan riittävyttä.

Lakiehdotuksessa (SOTE-maakuntien rahoituksessa) tulisi huomioida yliopistollisten maakuntien opetus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan varsinaisessa palvelutuotannossa liittyvät kustannukset. Toimintaa toteutetaan laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon julkisten palveluiden sisällä ns. opetusterveys- ja sosiaalikeskuksissa sekä yliopistollisissa sairaaloissa nykyisin kuntarahoitteisena potilaiden tutkimuksena ja hoitona. Näistä syistä palvelutuotantoon aiheutuu yliopistollisessa toimintaympäristössä lisärahoitustarvetta, koska rahoitus ei valitun kertoimin tule katettua.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei pääosin [yhdyimme Kuntaliiton kantaan asiassa.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyt verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde

sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Itä-Savon kuntien liittymisellä Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan olisi merkittäviä vaikutuksia myös vaalipiireihin, käräjäoikeuksien tuomioistuimpiireihin, maakuntaliittojen ja ely-keskusten tehtäviin sekä aluekehitykseen.

Näiden osalta lain vaikutusten arviointia ei ole kattavasti tehty. Esimerkiksi vaikutukset aluekehitykseen ja EU-rahoitukseen ovat arvioimatta kokonaan vaikka väestöpohjan siirtymään tulee merkittävä muutos, Etelä-Savon osalta väestö vähenee noin 30% nykyisestä.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

sote-integraatio

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Yleisnimellä lakiehdotuksien mukaisia SOTE-maakuntia voisi kutsua esimerkiksi -alueeksi tai -piiriksi.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Pohjois-Savon liiton lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Hallituksen sote-uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten tuomiin haasteisiin ja hallita kustannuksia. Tavoitteisiin hallitus pyrkii siirtämällä sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen SOTE-maakuntiin, jolloin palveluiden järjestäminen siirtyy yhden päätöksenteon, yhden johdon ja yhden rahoituksen alle. Uusien SOTE-maakuntien on tarkoitus käynnistyä 1.1.2023, jos uudistus etenee hallituksen suunnitelmien mukaisesti.

Pohjois-Savon liiton mielestä hallituksen esitys antaa edellytyksiä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä vastata myös muihin asettamiinsa tavoitteisiin. Tavoitteisiin pääsemisessä onkin keskeistä huomioida peruspalveluiden vahvistaminen sekä integraatio sosiaali- ja terveydenhuollon perustason ja erikoistason sekä pelastustoimen välillä. Esityksessä demokratia

toteutuu kohtuullisella tavalla suorilla vaaleilla ja edustuksellisenä SOTE-maakuntavaltuustossa ja välillisesti tulevan SOTE-maakunnan muissa toimitelmissä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön jakautuminen kuntien ja tulevan SOTE-maakunnan välille kuvautuu lakiehdotuksen perusteella kannatettavasti ja luo jatkossakin pohjan hyvälle yhteistyölle SOTE-maakuntien ja kuntien välillä. Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatiminen yhteistyössä kuntien kanssa, sen asetuksella säädettävä vähimmäistietosisältö ja huomioiminen sote-maakuntastrategiassa ovat myös kaikki kannatettavia esityksiä. Esitämme kuitenkin, että myös sote-maakunnalle säädettäisiin kuntien tapaan velvollisuus raportoida asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä sote-maakuntavaltuustolle vuosittain (Sote-järjestämlaki 7§). Lisäksi esitämme, että alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman noudattaminen lisätään pykälään yksityisen palvelutuottajan velvollisuuksista (Sote-järjestämlaki, 17§).

Hallitus on pyytänyt lakiehdotuksista lausuntoa Pohjois-Savon liitolta. Pohjois-Savon liiton mielestä hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja hallituksen asettamia tavoitteita tukeva, mutta sisältää kuitenkin muutamia keskeisiä kysymyksiä ja huolia, jotka tulisi huomioida lainsäädäntötyössä, jotta asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa:

1. SOTE-maakunnan rahoituksen riittävyys

Pohjois-Savon rahoitus on merkittävästi aleneva nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Huomioiden Pohjois-Savon palvelutarve ja rakenteelliset haasteet, merkittävästi aleneva rahoitus pohja uhkaa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä. Palveluiden rahoituksen riittävyys tulee turvata, jotta hallituksen sote-uudistukselle asettamiin tavoitteisiin voidaan päästä.

Rahoitus pohjan riittävyys on myös varmistettava pelastustoimen näkökulmasta, jotta on mahdollista tuottaa yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella. Pelastustoimen rahoitukseen haasteita tuo mm. väestön ikääntyminen ja keskittyminen kasvukuntiin, jolla on vaikutuksia pienten ja ikääntyvien kuntien alueen pelastustoimen asiakaspintaan ja –ongelmiin. Toiminnan integroituminen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa SOTE-maakunnassa tukee rahoitus pohjan riittävyttä.

2. Yliopistollisten sairaaloiden huomioiminen rahoituksessa

Lakiehdotuksessa (SOTE-maakuntien rahoituksessa) tulisi huomioida yliopistollisten maakuntien opetus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan varsinaisessa palvelutuotannossa liittyvät kustannukset. Toimintaa toteutetaan laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon julkisten palveluiden sisällä ns. opetusterveys- ja sosiaalikeskuksissa sekä yliopistollisissa sairaaloissa nykyisin kuntarahoitteisena potilaiden tutkimuksena ja hoitona. Näistä syistä palvelutuotantoon aiheutuu yliopistollisessa toimintaympäristössä lisärahoitustarvetta, koska rahoitus ei valitun kertomin tule katettua.

3. Omaisuuden siirtymisestä vaikutukset kuntiin ja kuntien rahoituksen turvaaminen

Kuntien ja kuntayhtymien irtaimen omaisuuden siirtyminen korvauksetta rasittaa merkittävästi kuntia. Tilojen osalta on siirtymäsäännös, mutta sen jälkeen sotelle tarpeettomien tilojen kustannukset jäävät kuntien vastattavaksi. Kunnat ovat sijoittaneet myös pääomaa esimerkiksi sairaanhoitopiirien omistuksessa oleviin toimintoihin, jotka nyt siirtyvät SOTE-maakunnille. Omaisuuden siirtymisestä aiheutuva rasite kuntien kohtaan tulisikin huomioida paremmin taloudellisesti. Myös mm. toimitilojen siirtymäsäännöstä ja sen pituutta tulisi arvioida uudelleen. Uudistuksen kuntatalouteen kohdistamat vaikutukset tulee olla neutraaleja, eikä kuntien kyky hoitaa jäljellejäävien tehtäviä saa vaarantaa.

4. SOTE-maakuntien tulee perustua nykyisiin maakuntarajoihin

Pohjois-Savon liiton mielestä Itä-Savon kuntien (Savonlinna, Enonkoski, Rantasalmi, Sulkava) tulisi kuulua Etelä-Savon SOTE-maakuntaan, vastaten nykyisiä maakuntarajoja. Tiivistä yhteistyötä SOTE-maakuntien välillä tulee kuitenkin jatkaa ja entuudestaan vahvistaa, muun muassa vahvan YTA-alue yhteistyön kautta. Itä-Savon kuntien liittymiseen Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan liittyisi monia haasteita mm.:

- Rahoitus uuden maakuntarakenteen nykykuotoisten SOTE-palveluiden tuottamiseen olisi riittämätön, eikä takeita nykyisenkaltaisen SOTE-palvelurakenteen säilymiselle olisi.
- Mikäli lainsäädännössä vahvistettaisiin maakuntajako, jossa Itä-Savon kunnat siirtyisivät Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan, tulisi maakuntien rahoitusmallia muuttaa siten, että Pohjois-Savon maakunta saisi erillistä siirtymärahoitusta, joka olisi selvästi kasvava ei vähenevä.
- Uuden maakuntarakenteen mukaisen Etelä-Savon SOTE-maakunnan väestöpohja jäisi pieneksi SOTE-palveluiden järjestämisen näkökulmasta.
- Muutoksella olisi merkittäviä vaikutuksia myös vaalipiireihin, käräjäoikeuksien tuomioistuinpiireihin, maakuntaliittojen ja ELY-keskusten tehtäviin sekä aluekehitykseen.
  - o Näiden osalta lain vaikutusten arviointia ei ole kattavasti tehty. Esimerkiksi vaikutukset aluekehitykseen ja EU-rahoitukseen ovat arvioimatta kokonaan, vaikka väestöpohjan siirtymään tulee merkittävä muutos, Etelä-Savon osalta väestö vähenee noin 30% nykyisestä.
- SOTE-uudistuksen toimeenpanon jo valmiiksi tiukka aikataulu vaarantuisi entuudestaan

5. YTA-alueen rakenne ja toiminnan ohjaaminen

Kuhunkin yhteistyöalueeseen (YTA-alue) kuuluvat SOTE-maakunnat tulee määritellä laissa ja määritelmän tulee perustua nykyisiin ERVA-alueisiin. SOTE-maakunnan, jossa yhteistyöalueen yliopistolle sairaala sijaitsee, rooli, vastuut ja koordinoititehtävä tulee selkiyttää, muutoin on olemassa riski ettei SOTE-maakuntien välinen yhteistyö toteudu toivotulla tavalla.

6. Uudistuksen aikataulu ja toimeenpano

Uudistuksen toimeenpanon aikataulu (SOTE-maakuntien käynnistyminen 1.1.2023) alusta on liian tiukka huomioiden hallintouudistuksen laajuus. Aikatauluun sisältyykin merkittäviä riskejä, joihin tulisi varautua. Toimeenpanolainsäädäntöön tulee rakentaa sellaiseksi, joka mahdollistaa tarvittaessa aikataulun muuttumisen. Aikatauluun liittyvät riskit korostuvat erityisesti, mikäli lainsäädännössä vahvistettaisiin maakuntajako, jossa Itä-Savon kunnat siirtyisivät osaksi Pohjois-Savon SOTE-maakuntaan.

Toimeenpanolakiehdotuksen 31 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä perustettavaan SOTE-maakuntaan. Pykälää 31 § tulisi muokata siten, että kuntayhtymillä olisi mahdollisuus kattaa alijäämä kuntayhtymän peruspääomaa alentamalla enintään peruspääoman verran.

Uudistuksen toimeenpanoon tulee myös varata tulevia SOTE-maakuntia varten riittävä rahoitus, joka on käytettävissä ilman nykyisten kuntien, kuntayhtymien tai sairaanhoitopiirin omarahoitusta (eli ns. 100% rahoitusta)

7. Perustettavien SOTE-maakuntien nimeäminen

Lopuksi Pohjois-Savon liitto haluaisi kiinnittää huomiota tulevien SOTE-maakuntien nimeämiseen. SOTE-maakunta ja nykyiset maakunnan liitot ovat kansalaisille vaikeasti hahmotettavia kokonaisuuksia ja niiden toiminta saattavat sekoittaa esimerkiksi väestön suuntaan viestittäessä. Uudet SOTE-maakunnat tulisikin selkeästi erottaa nykyisistä maakuntaorganisaatioista nimeämällä ne selkeästi eri tavalla, molemmissa ei tulisi käyttää sanaa maakunta. Myös pelastustoimi on osa tulevia SOTE-maakuntia ja näin ollen sen olisi myös hyvä näkyä nimessä. Yleisnimellä lakiehdotuksien mukaisia SOTE-maakuntia voisi kutsua esimerkiksi -alueeksi tai -piiriksi.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Kaikkonen Pekka
Pohjois-Savon liitto - Hankejohtaja Jussi Lampi, Pohjois-Savon liitto,
jussi.lampi@pohjois-savo.fi, 0447142631